

SPECTACOLE

Livada de vișini de A.P. Cehov

Vlad MUGUR

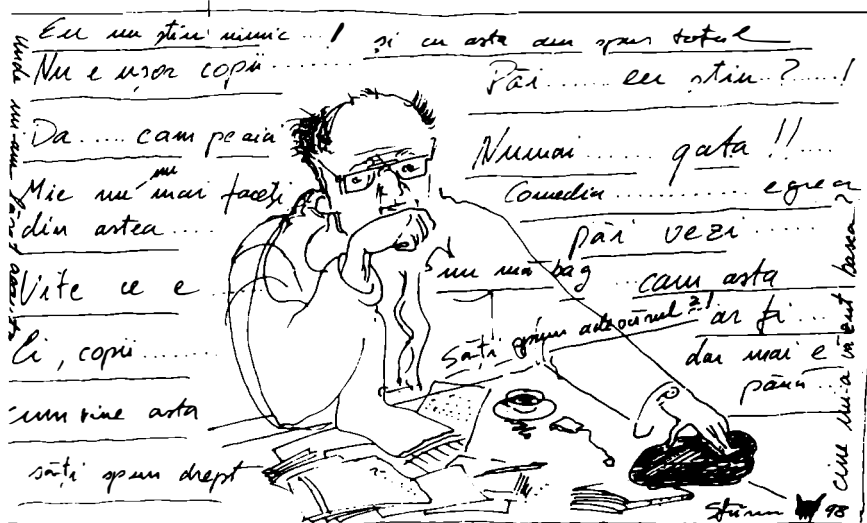
Am renunțat de mult să mai vorbesc despre o concepție. Am renunțat, de asemenea, la formule precum "am o concepție interesantă" sau una "extraordinară", pe care le suspectez; încerc să-mi clădesc spectacolele pe unele idei culese fie din imaginație, fie din observații - câteodată izbucnite din text - dar, mai ales îmi asum cu pasiune riscul de a descoperi aproape întreaga viață a spectacolului în timpul muncii de creație, adică în repetiții.

Pentru mine actorul este desenul și vioara, clovnul, cabaretistul, metafora. Din ciocnirile mele cu el, s-au născut situațiile ciudate, de râs și de spaime ale acestui început de stagiune.

În acest spirit am reluat două spectacole în care m-am reîntâlnit cu ultimii trei supraviețuitori grotești, înconjurați de apele cu ochi ale lui Ionesco ("Scaunele"), și cu masca sarcastică căreia - până la urmă - încep să-i curgă lacrimi ("Doi gemeni venețieni de Goldoni").

Tot în acest spirit am pus și două spectacole în scenă.

În "Livada de vișini" descopeream că Liubov Andreevna și Gaev nu sunt acele personaje atât de ironizate până acum, socotite "inutile", cu un trecut ce trebuie să dispară. Am înțeles că trebuie, pentru totdeauna - să mă despart de ideologizarea Imaginii și a cuvântului și să descopăr cu totul alte tablouri, altă limbă.

Liubov Andreevna și fratele ei înseamnă pentru mine eleganță, splendida inconștiență, confruntate cu vulgaritatea, cu derizoriul, cu oportunistul.

Pentru mine, cele două ființe sunt specii rare, pe cale de dispariție. Și am mai încercat, în Livada, riscul de a provoca actorii să joace în culise sau să joacă fără lumină.

În cel de-al doilea spectacol pe care l-am pus în scenă, am aflat cât de fascinant e să te sperii de râs ("Crima din strada Lourcine" de Eugène Labiche).

Riscul constă în faptul că încercările sunt pe viu. Mi-ar plăcea ca odată - sperând că voi mai avea "timp" și că voi găsi "loc" - să pun în scenă un spectacol pe care să-l termin în repetiții cu actorii, iar când aș simți că e aproape gata, aș invita scenograful, compozitorul și toți tehnicienii să-ncerce să ne înțeleagă! (10 noiembrie 1998)

Jurnal pe sărite

Mi s-au întâmplat lucruri ciudate în această săptămână.

Primul s-a petrecut într-o lumină stranie, venită - cred - dintr-o scriere a lui Edgar Allan Poe, numită "Liniște". Omul suportă totul, numai liniștea nu. În satul Balf (Ungaria) nu se mai auzea nimic. Nici câinii, nici vântul, nici luna. Se vedeau, dar nu se auzeau.

Am ieșit afară să ațâț câinii, care latră vrei nu vrei. Se învăteau în jurul meu, fără să scoată un mârâit. Cei din vecini își pusese războaie pe gard, privind la lună, fără să urle. Vântul parcă murise.

Am fugit în casă, fără să-mi aud pașii. Am trântit ușa. Nici un zgomot n-a tresărit. Am deschis radioul la maxim. Mut. Am fugit în baie. Am dat drumul la apă din ce în ce mai tare. Curgea peste chiuvetă. Nu se auzea nici un strop. Periuța de dinți făcea clăbuci

în liniște. M-am aruncat în patul care n-a scârțâit. Am intrat sub pătură și mi-am acoperit urechile cu două perne, să nu mai aud liniștea. De-abia atunci am auzit deschizându-se ușor ușa. Era pisica. S-a gudurat, m-a mângâiat cu fruntea, mi-a vorbit într-o limbă necunoscută. Ce dracu' era o pisică unguroaică! Mi-a mai spus câteva cuvinte și m-a părăsit, fără să uite să mă mai mângâie odată cu fruntea, să toarcă și să mă lase cu gura căscată. În urma ei a intrat gazda, legată la cap, veselă. A început să vorbească în aceeași limbă necunoscută a pisicii și să facă semne expresive și comice, arătând spre salonul unde se afla televizorul. Insista. Nu-nțelegeam. M-a tras de mână și m-a așezat pe un scaun. Gazda râdea și se apucase să șteargă podeaua de apa care năvălise din chiuveta pe care o uitasem deschisă. Căinii vecinilor apăruseră la ferestre și miorlăiau. Pisica vorbea cu mine pe limba ei și râdea și ea. Luna în formă de gondolă începuse să cânte. Pe ecranul televiziunii se transmitea un spectacol regizat de mine: "Mincinosul", o comedie de Goldoni. Actorii vorbeau aceeași limbă necunoscută. Ce dracu' erau actori unguri! De multe ori îmi spusese: Ce bine e să nu știi limba când pui în scenă! N-auzi tonuri false, inflexiuni manieriste, te joci doar cu sunete și sensuri. În câteva zile înțelegi totul, fără să înțelegi nimic. Crezi că fiecare cuvânt e o clapă de pian și începi să cânti pe cuvinte. Din cuvinte se nasc mișcări, din mișcări alte cuvinte, parfumuri, lumini. Doar pe ecranul televiziunii nu se năștea nimic, fiindcă se vorbea într-o limbă inexistentă, se imita ceva ce nu exista: viața! Viața văzută printr-o frunte strâmtă, cea a "Mincinosului" care-și răsucise rolul în așa hal, încât nu mai știam dacă am pus eu piesa în scenă, sau el. În

loc să jongleze cu fantezia, apărându-se și încurcându-se într-o lume cupidă, cu intriganți, parveniți și moraliști, începuse să îngrozească această lume cu strâmbături, salturi cocoșate, tonuri subversive, accentuat negative, glume proaste, toate scăpate din fundul provinciei - eu cred că din fundul iadului! - ca să-și îngrozească partenerii, pe mine și pisica, în numele Domnului care poruncise odată în Biblie: să nu mărturisești fals împotriva aproapelui tău. Se holba mai rău ca Diavolul la actorii care fugeau - de frică - prin scenă, urlând într-o limbă de neînțeles. Pisica a început și ea să urle la el, căinii - cu etichete pe tocul ferestrei - urlau la luna care nu mai cânta. Am urlat și eu la el:

- Nu există un actor mai prost, decât unul foarte bun care joacă în halul acesta! Ne-ai mințit! Până acum ai jucat altfel!

"Mincinosul" și-a întors privirea de la parteneri spre noi cu atâta ură, încât pisica - ca să scape - a început să zgârie peretii, urcându-se pe ei. Căinii au schelălăit și au luat-o la fugă, iar "Mincinosul" a spart cu capul ecranul televizorului pentru a năvăli în cameră.

Din lada de recuzite, cu larvele Comediei dell'arte, a ieșit atunci Pulcinella cu o cruce în mână, pe care a îndreptat-o spre "Mincinos". Acesta a scășnit din dinți, s-a întors spre el, a început să fumege, până ce a dispărut.

- Țasta nu-i spectacolul meu!... Țasta nu-i televizor!... Țasta nu-i televiziune!... Am apucat aparatul și l-am aruncat pe fereastră. Liniște. Nici un zgomot. Am ieșit afară. Stelele umpleau cerul ca niște boabe de struguri. Căinii adormiseră unul peste altul. Pisica mi-a sărit pe umăr și am plecat să ne culcăm. Mai fumega un horn pe casa vecină.

M-am lungit în pat. Am aruncat pernele, ca să nu mai aud liniștea. O mână ușoară mă mângâia, să mă trezesc. Era ziua.

Lângă soția mea, stătea gazda. Ținea în mână un ecran de televizor spart și mi vorbea destul de îngrijorată într-o limbă necunoscută. Ce Dumnezeu! Era unguroaică!

P.S. Acest coșmar grotesc își are rădăcina în groaza și disprețul meu provocat de către cei care strică voit sau nevinovat, vinovat sau nevinovat, arta spectacolului de teatru. E ca și cum ai răni un om, ai mânji o icoană pe sticlă, ai fărâmița cărbuni peste icre negre, ai întrebuița Biblia ca hârtie igienică.

Comediant excelent al teatrului budapestan, cu o caricatură de cap, Eperies Karoli a căzut în mania religioasă, influențat fiind de cunoscutul regizorul rus Vasiliev, pe care cred că nu l-a înțeles exact. A început să se roage pe colinele Budapestei pentru cultura maghiară, împotriva "scelerațiilor" care o practică. Interpret al "Mincinosului" de Goldoni, în regia mea, total de acord cu gândurile inițiale, își schimbă felul de a gândi înainte de premieră, spre stupefacția partenerilor. Nu mai acceptă fantezia pe care i-o împrumutase "Mincinosului", considerându-l un produs al Diavolului, după deviza: "Să nu mărturisești fals împotriva aproapelui". Pentru el, să nu minți! Un popă a scris în presă despre mine, la sugestia lui, că sunt eretic, ceea ce mi-a făcut o mare reclamă. De-abia în fața ecranului de televiziune (transmisie directă) a schimbat rolul cu 180°, jucând un monstru, încovoiat sub grimase, împrumutându-și tonul de această dată chiar din infern, distrugând spectacolul. De atunci a dispărut și strălucirea lui actoricească.

(11 ianuarie 1998)